D·N
10/10 1952

Regeringen viker undan för Ryssland

Debatten vid utrikesnämndens sammanträde i går gick på den linje som efter de senaste månadernas inlägg är känd för alla. Beträffande nedskjutningarna av svenska flygare och svenska flygplan yrkade oppositionsledarna på att Sverige — inför Ryssland förenskanden och motbeskyllningar — skulle vända sig till Förenta nationerna; därigenom skulle publicitet vinnas för Sveriges sak, en anmodan från FN:s sida till Ryssland att underställa frågan ett internationellt rättsligt förfarande kunde ernås, och det bleve inför högsta forum klarlagt hur i realiteten saken ligger till. Som var att vänta gick regeringen inte med på detta. Hr Undéns förslag innebär en kompromiss: vi skall dels sända kring notväxlingen Sverige—Ryssland i översättning till skilda främmande språk — inte ryska, ty sådant får inte komma bakom järnridån —, dels i den generaldebatt som inleder FN:s session föra frågan på tal och, med orätt, klaga över att den enligt gällande bestämmelser inte skulle kunna underställas FN.

I den andra frågan — rysarnas medverkan i spionériaffären — var situationen likartad. Oppositionen vill att de ryska diplomaternas rörelsefrihet på något sätt skall begränsas. Regeringen säger inte absolut nej — lika litet som den gjorde det i fråga om en hänvändelse till FN för ett par månader sedan — men den vill ställa saken på framtiden, genom utredningar undvika att ta ställning.

"Regeringen", det är i dessa fall uppenbarligen socialdemokratin, eller rättare hr Undén. Inom bondeförbundet har ändå på senaste tid röster, och starka röster, höjts för en vidgan till FN. Men nu har man tydligen även på det hållet blivit tyst och lydaktig. Att önska en begäran att FN skall ta upp saken eller att kräva en begränsning av de ryska diplomaternas möjligheter att spionera — det förstnämnda är redan inom socialdemokratin krigshets och aktivism, och man kan vänta att bondeförbundet slaviskt följer parollen. Vad spelar allt detta för roll, enligt bondeförbundets ledare, i jämförelse med grisprimeier och livsmedelspriser? Har den svenske bonden, dresserad av bondeförbundet, verkligen kommit därhän?

Det reella bakom debatten får numera vara uppenbart för de flesta. Att vända sig till FN vore att irritera Ryssland, att få Västerns understöd mot Ryssland — alltså skall vi inte vända oss till FN. Hr Undén har sagt att en vädjan till FN vore att "grumla den svenska rättstandpunkten"; han är bered att "grumla" den genom att tala i FN, men inte genom att enligt FN:s klara bestämmelser anmäla saken till åtgärd — han vet att den sistnämnda metoden markerar vår linje, medan den förra leder till upplösning i intet. Vi skall inte inskrida mot de ryska ambassadmedlemmarna »spionerna — enligt hr Undén. Vi skall utreda, vänta, inte bråka, låta saken rinna ut i sanden.

Här skymtar nu de yttersta konsekvenserna av den vacklan, det försök att finna en liten ledig plats mellan stormarna som präglat regeringens och framför allt hr Undéns utrikespolitik. Det har pratet lett om, pratet om att vi står USA lika främmande som Ryssland, att vi skall genom ett ofadligt uppträdande lära även ryssarna att bli demokrater. Bråka inte, vädja inte till det FN vars betydelse just för de små folken prisats, låt ryssarna fortsätta sitt samarbete med de svenska kommunisterna utan ingripanden — detta är just nu dit vår fallfärdiga politik bragt oss.

Hitler, Narvik och Sverige 1940

Vid få tillfällen under andra världskriget anses Sverige ha varit utsatt för ett så överhängande hot som då svenska regeringen vären 1940 vägrade att falla undan för de tyska kraven på transitering av trupper till de vid Narvik inneslutna styrkorna. Den kritiska situationen behandlas i en nyutkommen bok, där bl. a. skildras hur tyska regeringen trängde på.

Det är känt att företaget mot Narvik i speciellt hög grad upptagits som ett exempel på Hitlers personliga strategi; när tyska diplomater försökte pressa fram svenska eftergifter hänvisade de i förtroende till att Führern var rabiatare än vanligt just när det gällde Narvik och att han aldrig skulle tåla ett tyskt nederlag där uppe. Det är möjligt att det förhöll sig så i maj—juni, då påtryckningarna var som värst. Men man kan också fråga sig om inte hänvisningen till Hitler främst var ett led i den tyska skrämseltaktiken. I varje fall kan det numera fastslås att Hitler på ett tidigare stadium av det norska fälttåget räknade med en tysk reträtt från Narvik och i ett anfall av mismod t. o. m. ett tag ville ge upp hela Narvikområdet. Om ställningarna redogör Lossberg för hur han personligen ingrep för att få ordern upphävd och inför Keitel deklarerade att befallningen om utrymning "endast kan förklaras genom en nervkris hos högsta ledningen liknande den som rådde 1914 under Marneslagets värsta dagar". Lossberg vägrade därför att vidarebefordra Hitlers order och lyckades efter ett samtal med arméchefen, general von Brauchitsch, få i väg ett annat, av Brauchitsch undertecknat telegram, som innebar att Narvik skulle hållas. Detta telegram föredrogs följande dag, och enligt en annan källa (Helmuth Greiner: Die oberste Wehrmachtführung 1939—1943) underlät Hitler nu att ge någon ny order om Narviks utrymning, "men släppte först efter hand sina farhågor för att platsen inte skulle kunna hållas".

Det är omöjligt att fastställa i vad mån dessa händelser påverkade den tyska politiken och framför allt då Hitlers ställningstagande när det längre fram gällde frågan om en transitering av tyska trupper genom Sverige. Det är möjligt att diplomaternas hänvisningar till Hitlers vrede i detta sammanhang mest var en förevändning; det kan också tänkas att Führern bestämt sig för att hjälptrupper till Narvik absolut måste fram även om det skulle betyda krig med Sverige. I verkligheten löstes ju hela problemet genom den allierade utrymningen av Nordnorge och den följande norska kapitulationen den 9 juni. Att nya truppsändningar till Narvikområdet var under övervägande bara några dagar tidigare framgår av följande passus i generalstabschefen Halders dagbok den 6 juni: "Beträffande Norge hör man att en ny aktion planeras för vilken nya enheter tur hären skall sättas in. Närmare order härom har ställts i utsikt." Narvikområdet var ju vid denna tidpunkt den enda del av Norge som inte var i tysk hand. Om Sverige skulle ha berörts av den planerade nya aktionen, borde det rimligtvis ha framgått av Halders anteckning.

Mot tyska angreppsplaner under ett tidigare skede talar en annan passus i Halders dagbok. Där heter det den 14 april i samband med den svenska politiken gentemot England att Hitler trots att han finner Sveriges hållning misstänkt "inte har för avsikt att samtycka till ytterligare kraftansträngningar i Norden". Det kan tilläggas att samma dagbok — som ännu inte publicerats, men finns tillgänglig i Nürnbergarkivet — för 19 april 1940 innehåller en kort notis hjärande: "Sveriges försvarsvilja, Bästa svenska stridskrafterna i malmområdet." Den svenska beredskapen hade gjort intryck, i varje fall på Hitlers generalstabschef.

Under Finlands vinterkrig

vägrade svenska regeringen bestämt att hjälpa grannfolket med militär intervention. Något sådant stöd kunde inte påräknas. Det fick president Kallio besked om redan på hösten vid de nordiska statschefernas möte i Stockholm, och ända det uppropades vid flera tillfällen — eftersom finnarna återkom gång på gång ansågs det nödvändigt att inskärpa vad som var den svenska linjen. Som bekant hade denna också stark positiva drag. Av hänsyn till Finland sökte man undvika ett offentliggörande av avslagen. Den förvantsen bröts emellertid vid en mycket olycklig tidpunkt genom att Folkets Dagblad — äventyrarens Flygs organ — meddelade att regeringen avslagit en ny begäran samtidigt som den finska huvudställningen på Karelska näset sviktade inför den tryska övermakten. Som uppgivanas det denna publicering har tidigare utpekats olika personer med hätisk inställning till samlingsregeringen. Nu berättar överste K. A. Bratt i sina memoarer att det var han som "lät nyheten inflyta i en mortondning (varför inte utsätta namnet?) och förvedde den med några ingalunda välvilliga kommentarer". Efter denna fribytarbragd har han blivit en smula fundersam — dels sedan Mannerheim uttalat sitt beklagande av offentliggörandet och så därför att han anmärkningen fått klart för sig att Sverige var för svagt, inte minst i fråga om vapen och ammunition, för att direkt engagera sig i striden. Folkets Dagblads "nyhet" utlöste som bekant en brysk avfattad kommuniké från statsministern och några dagar senare ett psykologiskt sickliggare uttalande av kungen.

Den främst ansvarige, P. A. Hansson, bedömde läget klarare än "vi andra", tillfogar överste Bratt.

PRESSGRANNAR

Meningsbytet med ryssarna är fruktlöst, konstaterar Aftontidningen (s). Sovjets uttalanden visar att man på inga villkor medverkar till att tvistefrågorna klaras upp på ett hederligt sätt:

En annan sak är om regeringen bör ge upp i Catalinaaffären eller om vi genom en hänvändelse till FN skall göra ett sista försök att få rättelse. Såvitt vi förstår bör det heller inte vara mycket att vinna på den metoden. Visserligen skulle vi kunnke på den vägen kunna mobilisera opinionen i den fria världen till vårt stöd, men att detta skulle medverka till att vi får någon rättelse i själva saksfrågan finna det inte den minsta anledning anta. Att vi för alla som vill höra på ordentligt skall klarlägga vad som inträffat är en annan sak och det syftet kan man räkna med att den nu snart färdigställda svenska bilboken kommer att fylla.

Beträffande den ryska ambassadpersonalens medverkan i spionéraffären däremot bör vi själva ha våra möjligheter att åstadkomma den rättelse, som Sovjet vägrar att medverka till... Vi kan med lämpliga medel försöka förhindra ett upprepande. Den möjligheten bör vi inte försätta.

Morgon-Tidningen (s) — den förargligaste bland de förvirrade, fyllda av regeringsofficiell vårdighet — tystnar:

Nedskjutningarna av svenska plan över fritt område och spionaffärerna skvall som åtskilligt mer — är som förekommit i debatterna efter dessa händelser har utmynat avsevärt rättskänsla. Det är bekräftigt att man på sovjetryssk sida icke vill förstå detta utan framhärdar i en hållning, som därigenom framstår som en avvikelig krälsning.

Hjälper inte den svenska protesten måste härdare åtgärder vidtagas; detta kräves icke blott av en enhällig svensk opinion utan främst av omvärlden om Sveriges aktelsert och den svenska statsmaktens auktoritet, heter det i Svenska Dagbladet (h), närmast med tanke på spionaget. Beträffande nedskjutningarna:

Att Sovjetunionen ånyo avvisar det svenska förslaget om en internationell undersökning är blott vad man kunde vänta. Men det förtjänar påpekas att den ryska noten tillåter sig det absurda påståendet, att det svenska försåtiget skulle strida mot FN-stadgan. Utrikesminister Undén, som agnat så stort intresse åt att påvisa att en svensk hänvändelse till FN i nuvarande situation vore ändamålslös och som därmed de facto försvagat Sveriges möjligheter att agera på denna linje, borde känna sig särskilt illa berörd av detta argument i den senaste ryska noten, vilket han knappast kan låta stå oemotsagt.

Förmodligen räknar ryssarna med att den Undénska slagboten skall verka därhän att svenska regeringen accepterar den regal som passar Sovjet, det är Upsala Nya Tidnings (fp) antagande:

Den svenska opinionen får knappast bli nöjd med ett sådant resultat. Att det har gått några månader utan väldaddsn intrifade får inte minska kraven att den svenska rättsskipningen, nu genom en hänvändelse till FN ges den ytterligare chans som återstår. Om inte ens detta kan säkerställa i Österajön för framtiden vinna bättre förutsättningar genom av FN sluktoriserade observatörer. Uppmärksamheten behöver därvidlag riktas på att det kan bli aktuellt med regional samverkan för att skydda säkerheten i Österjön.

Med notväxling kommer man inte att uppgöja längre, anmärker Göteborgs-Tidningen (fp):

Sovjet åberopar i högtidliga ordalag sin "oförytterliga rätt och heliga plikt" att hindra intrång hos sig — Sverige har precis samma rätt och plikt att vidta de skyddsåtgärder som står i dess makt. Hur det fallet kommer att förfaras är nu det som främst står i blickpunkten, när fokus är en mellanhavande med Moskva.

Till något praktiskt resultat skulle väl en hänvändelse till FN inte leda, men en sådan åtgärd skulle utan tvivel med ett helt annat eftertryck klargöra vår vilja att till varje pris gå till botten med saken och avslöja rysssarnas sjuka samvete, säger Kvällsposten (h):

Därför måste man hoppas att regeringen inte känner sig oåterkalleligen bunden vid utrikesministerns obetänksamma deklaration, som gett motparten en värdefull trumf på hand, utan med all kraft fullföljer vår aktion i nedskjutningsfrågan.

Tidningen Arbetet (s):

Ingen vettig människa undgår väl att anställa jämförelser mellan skillnaden i uppträdande och mellan de båda ståndpunkter, som här kolliderar: Sverige har begärt en opartisk utredning och prövning av de närmare omständigheterna kring nedskjutningen av de svenska planen, Sovjetunionen bestrider dokumentariska besked i själva saksfrågan och vägrar sin medverkan till att låta en opartisk instans utreda och bedöma vad som skedde, inklusive dess egna noteskäggsdjur. Det är i själva verket en tillräckligt fällande dom.

Ny Dag (k) betjänar ryssarna på sitt vanliga sätt — talar om att regeringen intagit en "ohållbar position", att statsminister "fjantat väg":

Det har icke förekommit någon skymt av någon bevägning till påståendet att han skulle ha träffat någon sovjetrepresentant. Mot sovjetambassadens bestämda besked att de upprörda sovjetmyndigheten icke stått i förbindelse med Enbom och att det hela är en provokation mot sovjetambassaden för att skada förbindelserna mellan de två länderna, har Sverige regering bara Enboms uppgifter att hålla sig till.

Sydsvenska Dagbladet (h) understryker att det här inte ske att man låter en rättvis sak som ligger hela vår nation varmt om hjärtat, försjunka i glömska — det vore för snöplipt:

Det är tyvärr föga hopp om att Moskva skall taga någon som helst hänsyn till vad som framhålles i noten i spionaksen, men det svenska svaret har dock det goda med sig, att det än en gång fäster den civiliserade världens uppmärksamhet på Sovjets ogenerade sätt att förmaka klara fakta. Vad som hittills förekommit i denna sak, dömer inte vårt land men väl Sovjet.

LANDSOMFATTANDE KAMPANJ MOT UNGDOMSFYLLERI I HÖST

Fr. o. m. 19 oktober t. o. m. 2 november leder alla ungdomsorganisationer i landet en gemensam kampanj mot ungdomsfylleriet, som i dagarna berörts i ett par artiklar i Dagens Nyheter. Det blir två offensivveckor, som man under hela sommaren arbetat på i det tysta och som kommer att hetа Ungdomskampanjen 1952.

— Utom diskussionskvällar med föreläsning av ljusfilmen "Vid sunda vätaker", inspelad av Centralförbundet för nykterhet, blir vårt främsta vapen en gatuka omfattande broschyr, som för närvarande genom skolöverstyrelsens försorg håller på att distribueras till i främsta rummet alla lärare. Vidare kommer vi — berättar redaktör Lennart Rask, arbetsutskottets ordförande — att sticka i händerna på ungdomen en folder, som får namnet "Vågar du se sanningen i ögat?"

Kampanjens huvudtorgen är distriktskommittéer i varje län, som organiserar diskussionskvällar kring länsvis ungdomen och alkoholen, med filmen som inledning. Dessutom blir det mer sammankomstbetonade möten, där de av det nämnda materialet mest kan berätta om sin erfarenhet på området och sin syn på saken.

Inom olika ideella ungdomsrörelser finns nu omkring 700.000 organiserade medlemmar. Om var och en av dessa gör en personlig insats och snackar med någon grabb, som man vet kommit på glid, skulle en sådan personlig påverkan kunna medföra en ökning av medlemsantalet med kanske det dubbla. Det är faktiskt vad man hoppas på som ett viktigt resultat av kampanjen.

Fotbollsledare: Sluta med champagne!

— Vår avsikt med "veckorna", då vårt arbete kulminerar, är hr Nydaskällan att sika blickarna på de många problem, som både ur den enskildes och samhällets synpunkt uppstår, om inte den pågående, fartiga utvecklingen bejdas, konstaterar för sin del Ungdomskampanjens styrelsesordförande, assistent Artur Gustafson i Trollhättan.

Ett av huvudmålen är att kampanjen skall vara en tankställare för ungdomsorganisationerna, som ju har en mycket stor uppgift att fylla bland den kategori som de unga fylleristerna närmast kommer ifrån. Det gäller för dem att skapa en miljö, där ingen behöver känna sig blyg eller främmande och av den orsaken tar till spriten. Många föreningars arbetsformer är kanske inte sådana, att de är tillräckligt attraktiva för den ungdom som behöver socialt ordnad fritidssysselsättning.

Vi måste försöka få upp ledarnas blickar för vilken stor betydelse deras eget exempel har; framför allt är det viktigt att idrottsledarna får de rätta — se affischen "Fira segern med sprit?" Men ska den bli till någon nytta måste man verkligen också i toppen lägga sig till med sådana ting som inte direkt berör tävlingsdomarna att använda alkohol.

Om fotbollslagen ska kunna sluta upp att avstå en segerskål med spritdrycker, då bör man också inom bollsporten sluta upp med att bjuda på champagne efter en landskampsseger!

Det kan man kalla "Klara beskedl", som också är namnet på broschyren.

Civila släckte eld, expert på platsen

En hotande eldsvåda, som på onsdagen härjade vindavänningen till en lagerlokal hos köpman Ernst Blomstrand i Helgård, utbröt när Södermanlands främste brandskyddsexpert, brandchefen Björn Torell i Eskilstuna, befann sig på platsen för att göra undersökningar för en blivande brandåtgärd. Han tog självfallet genast ledningen över alla "civila", och skyndade till för att hjälpa med släckningsarbetet. Det aktöte brandchefen Torell och de frivilliga så bra att branden redan var släckt då brandkårerna från Helgarö och Strängnäs anlände. (DN, Strängnäs.)

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00

för riksamtal: 22 40 00
Telegramadress: Dagenpheter
Postgiro: 1616. (för annonser)
nummer: 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör:
Leif Ahlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Rudman

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Rodhorn

PRENUMERATIONSPRISER
A. - Stockholmsupplagan
Bor-Stbms Övrigt tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6.— kr. 5.75
Kvartal .... „ 17.10 „ 16.15
Halvår ..... „ 34.10 „ 32.—

ANNONSPRISBLETA
daterad 1 juli 1952 finnes tillgänglig på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1952.

"Kafka influerad av Strindberg"

Från Dagens Nyheters Malmöredaktion

MALMÖ, torsdag.

— Det är svårt att översätta Strindberg, bl. a. därför att hans språk är så vackert, säger den 40-årige professorn, Svetgrädskaren och tillika förestånaren för det svenska studenthemmet i Paris, Maurice Gravier, som på torsdagen anlände till Lund. Närmast kommer han från Aarhus och Köpenhamn och flyger på lördagen till Stockholm, där han skall föreläsa vid Bergianskolan och Franska institutet.

— När Golivet och jag översätta "Till Damaskus" — det var 1930 och det tog nära ett år — så läste vi varenda replik högt som på teatern för att få det hela att låta riktigt. Så har ju Strindberg också gjort egna översättningar av sina verk.

För några månader sedan träffade jag Tage Aurell, vilkens noveller jag är mycket förtjust i. Docent Söderberg och jag funderar på att översätta "Vice pastor" till den textbok med kommentarer och grammatikaliskt vägledning, som vi skall ge ut och som skall omfatta författare från Selma Lagerlöf och framåt.

I förelämningarna i Lund försöker jag visa att Kafkas "Slottet" har influerats av "I havsbandet", intrigen följer nämligen samma schema i de bägge böckerna. Jag försöker nu dra psykologiska konklusioner av detta samband. "I havsbandet" bör ju ihop med Nietzscheperioden i Strindbergs liv, och jag vill påvisa tendenserna hos Kafka att visa sig som övermänniska.

Maurice Gravier

Professor Gravier skall dessutom fortsätta sitt stora verk om Strindbergs europeiska inflytande, och närmast kommer en uppsats om Strindberg och Pirandello.

— Vid universitet i Nancy har jag ett 50-tal elever i svenska och fornnordiska. Det svenska studentshemmet i Paris har med ambassadör Westmans hjälp till större delen kunsat restaurerats, vi har fått två ateljéer, som hyggts på terrassen, och en musikstudio i källarvåningen.

Ross

Renberg i Eskilstuna Folkpark

Den nya djurparken i Eskilstuna Folkets park har i dagarna fått ytterligare invånare, två grunna renkalvar. De är årskalvar från Skansen i Stockholm, och meningen är att de så småningom skall få ett eget renberg i folkparken.
(DN, Eskilstuna.)

ZELTINGER BERG

Lätt, syrlig, blommande mosel, ett frisk och angenämt vin.

Zeltinger Berg serveras källarsvalt vid ca 10°.
Per 1/1 but. Kr. 8.–

H. M. Konungens Hovleverantör
Maas Nathan & Co
Mainz y Rhein

Ett parti moderna HERR-
VINTERULSTRAR
av mycket hög kvalité
BORTSÄLJES för Kr. 135:—
Ljusa o. mörka. Passa detta enastående tillfälle.
STOCKHOLMS PANTFÖRSÄLJNING
MÄLARTORGET 15—17

BLACKEBERG
Föredrag i kväll kl. 20:
"Hur skall vi uppfostra våra barn till medmänniskor!"
Författarinnan Johanne Grieg-Cederblad
Lokal: FOLKSKOLAN
Liberala Studieförbundet

Nash 50 år
1902-1952

1902 var födelseåret för den första Ramblern, redan på sin tid en utomordentlig vagn. I år — jubileumsåret — har utvecklingen nått fram till de utsökta Airflyte-modellerna. De är signerade Pinin Farina, mannen som givit form åt vår tids vackraste bilar.

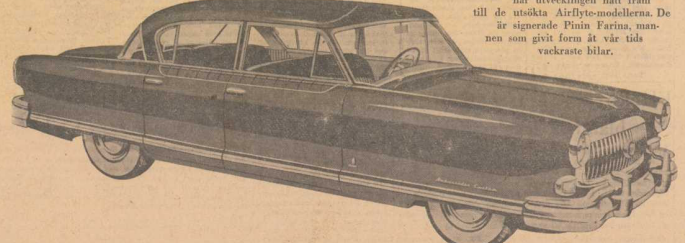

1902 RAMBLER

1902 RAMBLER

1916 NASH

1930 NASH

1951 NASH

DET FINNS INGET SOM Nash PÅ LÅNGA VÄGAR

Automobilkompaniet är nu i tillfälle att demonstrera de senaste Nash-modellerna: Rambler, Statesman och Ambassador. Ett begränsat antal kan levereras inom de närmaste dagarna.

Automobil Kompaniet
Sveavägen 61 - Tel. 34 01 55
Importör: NORDISKA AUTOMOBIL AKTIEBOLAGET, Sthlm.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.